

[Patursson.]

Ved den kongelige Monopolhandels Op-hævelse i 1856 udgjorde det færøske Kongs-gods omtrent 1 150 Marker, det gejstlige Gods 150 Marker og Odelsgodset 1 100 Marker, og samme Forhold er endnu til-stedevarende.

Det vil heraf ses, at det i foreliggende Tilfælde drejer sig om ca. Halvdelen af det samlede færøske Jordegods.

Skønt det ikke direkte vedrører nær-værende Sags Hovedpunkt, nemlig Kongs-godsets Postering paa Statsregnskabet som et Statsaktiv, maa det dog være mig tilladt for Oversigtens Skyld i Korthed at berøre de af Godset svarede Afgifter i Form af Skat og Leje.

Ved de færøske Ejendommens Overgang til Kongsgods medfulgte et vist Antal Hornkvæg, Heste, Faar og Svin. Senere hen medtoges, efter mundtlige Beretninger, Bygninger og en særlig Inventariegenstand, nemlig 4 Haandkværne. Indtil omkring 1856, da den kongelige færøske Monopol-handel ophævedes, svarede Afgifterne in natura. Senere ydedes Afgifterne omsatte i Penge efter Kapitelstakst, og de svares nu, efter Reguleringen ifølge Loven om en ny Skyldsætning af 23. April 1897, efter en fast Takst pr. Skattemark.

I Henhold til de færøske Jordebøger, der gaar tilbage til 1584, altsaa til et Tids-rum, der ligger ca. 30 Aar efter, at de heromhandlede Jorder var blevet skatskyl-dige til Kongen, er der fra nævnte Aar og til 1928—29 af dette Gods udredet kongelige Statsafgifter som følger:

1 290 000	Pd. Smør
3 500 000	- Talg
85 000	- Uld
60 000	- Fjer
435 000	Alen Vadmel
16 000	Lam

2 175 000 uklippede Faareskind
+ hvert 3die Aar 5 pCt. i Form af Aagave eller 3 Aars Tage, som det kaldes, og 1 020 000 Kr. i Kontanter. Omsat i Nutids-penge beløber disse Ydelser sig til ca. 17 000 000 Kr. Føjes hertil de antagelige Afgifter fra ca. 1550—1584, hvorover der ikke forefindes detailleret Regnskab, samt endvidere de ved Fæsterskifte erlagte Til-trædelsespenge, ligger den samlede Sum, det færøske Kongsgods har udredet ud fra Øerne, meget nær de 20 Mill. Kr. Desuden svarede Godset, som anden færøsk Land-ejendom, indtil Lov om forskellige Skatter og Afgifter af 1. April 1908 Tiende af Køer, Faar, Korn, Fugle som stedligt Bi-drag til Sysselmændenes og Præsternes

Lønninger samt til Kirkernes Vedligehol-delse plus andre stedlige Afgifter.

Vilde vi beregne førnævnte kongelige Afgifter omsat i Penge med Tillæg af Rente og Rentes Rente, kom vi op paa en Sum, der maatte skrives med 11-cifrede Tal, som jeg imidlertid ikke skal opholde mig ved.

Det kan som bemærket ikke paavises, at Kongen har erhvervet nogen nævne-værdig Del af disse Jordejendomme ved Køb eller Gave. Heller ikke ses Kongen at have betalt noget for de Ejendommene medfølgende Besætninger, Inventar eller Bygninger. Dog findes der en mundtlig Tradition om, at Kongen omkring 1560 lod overføre og anbringe paa nogle af Bøndergaardene 120 Køer, hvilke Køer Bønderne skulde afkøbe for 7 voger Smør pr. Stykke = 252 Pd. Smør pr. Ko. Men efter at Køerne var anbragte, forandredes Betalingen fra 7 voger Smør en Gang for alle til en stedsevarende Ydelse af en vog (36 Pd.) aarlig pr. Ko. Af hver af disse saa-kaldte Lejekøer er der altsaa, siden disse Køer første Gang vides bogførte, se Jorde-bogsfortegnelsen af 1584, og til Natural-lejens Forandring til Pengeydelse i 1855 betalt 9 800 Pd. Smør i Leje pr. Ko, og fra 1855 til Dato i Kontanter ca. 2 000 Kr. Disse ca. 10 000 Pd. Smør omsat i Penge + 2 000 Kr. kontant udgør, selv uden Rente og Rentes Rente, en antagelig Be-taling for en Ko, hvis Tilværelse paa de skønne færøske Græsmarker blev afsluttet for over 300 Aar siden.

Man kan forstaa Traditionen, der be-retter om Bønder, der paa Forhaand havde faaet Vidende om Betalingsvilkaarene, at de med Vaabenmagt værgede sig mod disse saa berygtede Køers Anbringelse i deres Stalde.

Efter den som før bemeldt ved Loven af 23. April 1897 foretagne Skatteregulering er Afgifterne udjævnede og fastsatte til en aarlig Pengeydelse af 7 Kr. 6 Ø. for hver saakaldt Skattemark + 20 Ø. i Kongs- og Matrikulskat for hver Mark, og en fastsat Indfæstningsafgift ved Udstedelse af nye Fæstebreve med 5 Kr. 98 Ø. for hver Skatte-mark.

Ved herefter at gaa over til at betragte Kongsgodsets ydre og indre Væsen vil det være iøjnefaldende, at dette Gods endnu er i Besiddelse af en væsentlig Del af de Arts-mærker, der karakteriserede det oprindelige Odelsgods.

Jeg skal først tillade mig at henvise til Kongsgodset som Slægtsbesiddelse og her-under fremdrage de desangaaende gældende